

Конституційний суд України,
01033, м. Київ, вул. Жилянська, 14

Петрука Сергія Петровича,

Петрук Наталі Вячеславівни,

Браніцької Тетяни Ромуальдівни,

Наумчак Людмили Едвардівни,

Наумчака Валерія Петровича,

Конституційне звернення

Звертаються до Вас вкладники Публічного акціонерного товариства «Банк Форум» (далі – Банк).

Ми вважаємо, що норма Закону, згідно якої діяв Фонд гарантування вкладів фізичних осіб (далі – Фонд,

) при компенсації наших валютних (долари США) вкладів в Банку у зв'язку з його ліквідацією, є такою, що суперечить Конституції України.

14.03.2014 у зв'язку з віднесенням Банку до категорії неплатоспроможних Фондом прийнято рішення № 14 про запровадження тимчасової адміністрації в Банк строком на 3 місяці з 14.03.2014 по 13.06.2014.

Відповідно до Постанови Правління Національного банку України від 13.06.2014 № 355 «Про відкликання банківської ліцензії та ліквідацію ПАТ «БАНК ФОРУМ» та згідно з рішенням Фонду від 16.06.2014 № 49 розпочалася процедура ліквідації Банку.

Згідно офіційних повідомлень на сайтах Банку і Фонду:

- відповідно до статей 39 і 44 Закону України від 23.02.2012 № 4452-VI «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» (далі – Закон), 18.06.2014 Фонд розпочав ліквідацію Банку з відшкодуванням коштів за вкладами фізичних осіб;

- відшкодування вкладникам здійснювалося в розмірі вкладу та відсотків, нарахованих на день віднесення Банку до категорії неплатоспроможних та запровадження тимчасової адміністрації, але не більше тисяч гривень;

- відшкодування коштів за вкладом в іноземній валюті відбувалося в національній валюті України після перерахування суми вкладу за офіційним

курсом гривні до іноземних валют, встановленим НБУ на день віднесення Банку до категорії неплатоспроможних, початку процедури виведення Банку з ринку та запровадження тимчасової адміністрації (тобто, станом на 14.03.2014);

- виплата коштів розпочалася 23.06.2014 і тривала до 01.08.2014.

Станом на 14.03.2014 офіційний курс був 9,4759, а на день початку виплати коштів (23.06.2014) – 11,8832. В подальшому курс нижче 11,6 не опускався.

Тобто, кожен з нас як валютних вкладників на 1 доларі США втрачав не менше ніж 2,12 гривні.

На прикладі вкладника із сумою вкладу 10000 дол. США можна бачити, що йому компенсація згодом зросла 94759 грн. (10000 x 9,4759), за які міг придбати не свої власні 10000 дол. США, а 8169 дол. США (94759 : 11,6). Тобто, вкладник втратив 1831 дол. США (близько 18% своїх коштів).

Ми вважаємо, що норма пункту 5 статті 26 Закону, згідно яких діяв Фонд з компенсації наших вкладів в Банку у зв'язку з його ліквідацією, суперечить Конституції України з наступних підстав.

По-перше, сама ідея та мета Закону України від 23.02.2012 № 4452-VI «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб», як і окремих його статей (п. 2 статті 1, стаття 2, стаття 4, п. 1 статті 26), свідчить про те, що **держава гарантує вкладнику цілісність і непорушність його вкладу разом з процентами в сумі до тис. грн.**

Існування та застосування норми п. 5 статті 26 Закону, згідно якої **«відшкодування коштів за вкладом в іноземній валюті відбувається в національній валюті України після перерахування суми вкладу за офіційним курсом гривні до іноземних валют, встановленим Національним банком України на день початку процедури виведення Фондом банку з ринку та здійснення тимчасової адміністрації відповідно до статті 36 цього Закону»**, у випадку з Банком та нашими вкладками призвело до примусового позбавлення нас нашої приватної власності у вигляді банківського вкладу у розмірі 18% і більше.

Компенсація Фондом коштів за банківським вкладом за курсом на день виплати дозволила б нам (вкладникам) отримати свій банківський вклад в повному розмірі у валюті вкладу.

Така практика розрахунків (за курсом на день виплати, а не на день, наприклад, винесення судового рішення, тощо) існує в стосунках між боржником і кредитором. Так, згідно статті 533 Цивільного кодексу України та неодноразових роз'яснень Верховного суду України, грошове зобов'язання в іноземній валюті має бути виконане у гривнях за офіційним курсом відповідної валюти на день платежу, якщо інший порядок її визначення не встановлений договором або законом чи іншим нормативно-правовим актом. От тут і випливає та норма п. 5 статті 26 Закону, яка говорить про обрання курсу не на день виплати коштів, а на інший день, таким чином дозволяючи позбавити людину її власності, і тому вважається нами такою, що не відповідає Конституції.

Згідно Постанови Правління Національного банку України від 12.11.2003 № 496 «Положення про встановлення офіційного курсу гривні до іноземних валют та курсу банківських металів» (зареєстрована в МІОУ 27.11.2003 за № 1094/8415), офіційний курс гривні до долара США розраховується як середньозважений курс продавців і покупців, що склався поточного робочого дня за даними Системи підтвердження угод на міжбанківському валютному ринку України Національного банку України. Тобто, цей курс відображає реальну вартість долара на міжбанківському ринку, яка на готівковому ринку є ще вищою.

У випадку з ліквідацією Банку Закон поставив нас практично у безвихідне становище: або отримувати компенсацію вкладу через Фонд з втратою частини вкладу (власності), або повністю позбутися вкладу.

Звісно ж, ми вибрали перший варіант.

Тобто, відбулося примусове позбавлення нас нашої власності.

Стаття 21 Конституції України передбачає, що права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними.

Відповідно до ч.4 ст.13 Конституції України «держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності і господарювання».

Ч.1 ст.41 Конституції України передбачено: «кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю».

Відповідно до частин 4, 6 ст.41 Конституції України, «ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності. Право приватної власності є непорушним... Конфіскація майна може бути застосована виключно за рішенням суду у випадках, обсязі та порядку, встановлених законом».

Так, згідно з ч.1 та 2 ст.59 Кримінального кодексу України, «покарання у виді конфіскації майна полягає в примусовому безоплатному вилученні у власність держави всього або частини майна, яке є власністю засудженого...Конфіскація майна встановлюється за тяжкі та особливо тяжкі корисливі злочини і може бути призначена лише у випадках, спеціально передбачених в Особливій частині цього Кодексу».

П.2 ч.1 ст.3 ЦК України закріплено, що однією із загальних засад цивільного законодавства є неприпустимість позбавлення права власності, крім випадків, встановлених Конституцією України та законом.

Ст. 8 Конституції України передбачає, що Конституція має найвищу юридичну силу, закони та інші нормативно-правові акти приймаються на її основі і повинні відповідати їй.

Тобто, ми вважаємо, що п. 5 ст. 26 Закону України від 23.02.2012 № 4452-VI «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» є таким, що не відповідає вимогам статей 8, 21 та 41 Конституції України.

Наші права порушені в період з 23.06.2014 по 01.08.2014 (в кожного своя сума і дата отримання коштів), порушені вони Фондом гарантування фізичних осіб.

За захистом своїх прав ми до суду не зверталися, так як вважали, що не мали б ніяких перспектив, оскільки відповідач (Фонд) діяв на підставі п. 5 ст. 26 Закону, а суд цивільного чи адміністративного судочинства не буде звертатися до Верховного Суду України для здійснення подання до Конституційного Суду України.

06.08.2014 ми звернулися до всіх суб'єктів держави, що мають право подавати конституційне подання до Конституційного Суду України, а саме:

- Президента України;

- Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

- чотирьох профільних комітетів Верховної Ради України з відповідною кількістю народних депутатів.

Відповіді були безрезультатними з наступним змістом (остання – від 20.11.2014):

- від Президента України (за його дорученням відповіло Міністерство юстиції України): система гарантування вкладів передбачає відшкодування заподіяної банком шкоди в певному розмірі; кожна особа має право звернутися до суду; перераховано суб'єкти права на конституційне подання;

- від Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (відповідь Фонд): Фонду не належить право надання оцінки відповідності законів Конституції України; механізм компенсації вкладів не суперечить міжнародній практиці та дозволяє зафіксувати суму боргу перед вкладниками; механізм не має на меті позбавлення вкладників їх власності, оскільки національна валюта по відношенню до іноземної може як знецінитися, так і здорожчати;

- від парламентських комітетів (за їх зверненням відповідь Національний банк України): перераховано суб'єкти права на Конституційне подання; порушене вкладниками питання не належить до компетенції Національного банку України.

Враховуючи викладене, керуючись ст. 150 Конституції України,

ПРОСИМО:

1. Розтлумачити, чи відповідає норма п. 5 ст. 26 Закону України від 23.02.2012 № 4452-VI «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» Конституції України щодо дотримання принципу непорушності права власності.

До нашого колективного звернення додаємо дані на одного з вкладників Петрука С.П. (для прикладу розрахунку втрати частини вкладу), а також копії договорів банківського вкладу, квитанцій на отримання коштів, звернення до одного із суб'єктів права на конституційне подання та відповідей.

С.П. ПЕТРУК

Н.В. ПЕТРУК

Т.Р. БРАНЦЬКА

Л.Е. НАУМЧАК

В.П. НАУМЧАК

26 грудня 2014 року

26.12.2014

С.П. ПЕТРУК